

УДК 658.15

Гураль І.- ст. гр. БМ-41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

РОЛЬ ЦЕНТРІВ ФІНАНСОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ КОНТРОЛІНГУ

Науковий керівник: к.е.н., асистент Крамар І.Ю.

Сучасний стан розвитку економіки супроводжується процесами глобалізації та загостренням конкуренції на ринку, а в останні роки – світовою фінансово-економічною кризою. Ці явища спонукають підприємства і організації до пошуку нових форм і методів управління. Одним із важливих інструментів управління, що дозволяє підняти його на вищий рівень, є контролінг.

Контролінг – це функціонально відособлений напрям роботи на підприємстві, пов'язаний із реалізацією фінансово-економічної функції у менеджменті для прийняття оперативних і стратегічних рішень. Контролінг забезпечує інтегроване управління організаційною структурою підприємства. На її основі будується його фінансова структура, що полягає у поділі підприємства на певні центри фінансової відповідальності.

Концепція управління фінансовою діяльністю на основі центрів відповідальності була запропонована американським вченим Дж. А. Хігінсом. На його думку, під центром фінансової відповідальності (ЦФВ) розуміється сфера (сегмент) діяльності, в межах якої встановлено персональну відповідальність менеджера за показники діяльності, які він контролює. При цьому найефективнішим є такий центр фінансової відповідальності, який виконав поставлені перед ним завдання, витративши мінімальну кількість ресурсів.

Різноманітність функціонального спрямування діяльності структурних підрозділів, їх місця в організаційній структурі управління, а також обсягу повноважень їх керівників дозволяють виділити чотири типи центрів фінансової відповідальності в залежності від функціонального обов'язку, який здійснює певний відділ:

1. Центр витрат – це підрозділ, керівник якого відповідає тільки за здійсненні витрати в процесі своєї діяльності.
2. Центр доходів (виручки) – це підрозділ, керівник якого відповідає тільки за доходи, отримані в процесі своєї діяльності.
3. Центр прибутку – структурний підрозділ підприємства, керівник якого відповідає одночасно і за витрати, і за доходи у процесі діяльності.
4. Центр інвестицій – це підрозділ, керівник якого відповідає за використання виділених йому інвестиційних ресурсів і рівень прибутку, отриманий у ході діяльності.

Розподіл підприємства на центри фінансової відповідальності є фундаментом для створення на підприємстві системи управлінського обліку, що являє собою найважливіший елемент усієї системи контролінгу. Цілеспрямована підготовка управлінської інформації дозволяє використовувати її оперативно і з максимальною користю. Система обліку за центрами відповідальності є також основою системи бюджетування і забезпечує керівників інформацією щодо досягнення планових показників і причини відхилень від них.

Таким чином, центри фінансової відповідальності є важливим інструментом керування витратами у системі контролінгу в процесі управління. Саме поділ підприємства на відповідні ЦФВ передбачає покладання відповідальності на керівника за досягнення встановлених планових показників в частині доходів і витрат, наділення його відповідними повноваженнями.